

IN BERAAD

oktober
2018

Onderwijs voor vluchtelingen

Warm onthaal, flexibele leerloopbaan en duurzaam toekomstperspectief

Strategische verkenning

Vlaanderen heeft een lange traditie van onderwijs aan nieuwkomers, maar pieken zoals die in 2015-2016 met een verhoogde instroom van vluchtelingen in alle onderwijsniveaus, plaatst ons voor nieuwe uitdagingen. Deze vluchtelingen, veelal uit oorlogsgebied, hebben vaak trauma's opgelopen voor, tijdens en na hun vlucht. Er zijn grote verschillen in de schoolloopbaan en vooropleiding in hun land van herkomst. Soms ontbreken documenten. Het is moeilijk om aansluiting te vinden bij het onderwijs hier.

In de periode maart 2017-maart 2018 boog een denkgroep in de Vlor zich over het thema 'vluchtelingen en onderwijs'. Om het thema te verkennen, stelde de Vlor een denkgroep samen met vertegenwoordigers van onderwijsverstreckers,

onderwijspersoneel, ouders, leerlingen en studenten, socio-culturele en socio-economische organisaties, de overheid, het Kinderrechtencommissariaat, Vluchtelingenwerk Vlaanderen en andere experts. De strategische verkenning stond stil bij de rol van het onderwijs – van kleuter tot volwassenenonderwijs –, maar ook bij die van andere actoren. Wat kan onderwijs voor vluchtelingen betekenen? En wat betekenen vluchtelingen voor onderwijs? Hoe kunnen initiatieven vanuit andere beleidsdomeinen bijdragen tot een toeleiding en omkadering van onderwijs? Wat is verder nodig om onderwijs aan vluchtelingen optimaal vorm te geven? Wat kunnen we leren van de aanpak in ons omringende landen? Welke rol zien we voor de bredere samenleving weggelegd?

De denkgroep liet zich inspireren door o.m. de bijdragen van enkele experts:

- *Dirk Geldof*: Vluchtelingen, onderwijs en superdiversiteit. De context in beeld
- *Maurice Cruel*: Vluchtelingenkinderen in het onderwijs in Europa
- *Lucia De Haene en Ilse Derluyn*: De gevolgen van trauma voor vluchtelingenkinderen op school
- *Anton Sabbe*: Vluchtelingen op de arbeidsmarkt en screening van competenties
- *Mohammad Salman*: Het VUB-programma voor student-vluchtelingen

Langetermijnvisie

Vanuit de strategische verkenning geeft de denkgroep enkele perspectieven mee om het verdere debat over dit thema te inspireren.

Lees verder op p2 ➔

Foto: Bram Penninckx

Beleidsuitdagingen

Vlaanderen zal in de toekomst nog geconfronteerd worden met vluchtelingen: dat vooruitzicht vraagt om duidelijke beleidskeuzes vanuit menselijk en economisch perspectief.

De uitdagingen voor het onderwijs aan vluchtelingen hebben ook gevolgen voor andere beleidsdomeinen. In de eerste plaats moeten beleidslogica's op elkaar afgestemd worden en moet overal kwaliteit gegarandeerd worden. Vluchtelingen mogen in hun initieel traject niet afhankelijk zijn van de lokale context.

De expertise die is opgebouwd naar aanleiding van de verhoogde instroom in 2015, moet op alle niveaus duurzaam verankerd worden zodat ze beschikbaar blijft voor toekomstige uitdagingen.

Nieuwkomers integreren, is echter geen zaak van onderwijs alleen. De bredere samenleving is een bron van solidariteit en leren.

Inclusie en kwaliteit

Nadenken over onderwijs voor vluchtelingen draagt bij tot het versterken van onderwijs in zijn geheel op langere termijn. Daartoe is er nood aan een inclusief, eerder dan een categoriaal beleid dat geen onderscheid maakt tussen groepen vluchtelingen of nieuwkomers op basis van de reden voor hun vlucht of komst.

Onderwijs voor vluchtelingen moet aan alle kwaliteitsvereisten van onderwijs voldoen en moet garant kunnen staan voor een warm welkom, een vlotte leerloopbaan en duurzaam toekomstperspectief voor alle vluchtelingen. Deze visie gaat uit van een krachtgerichte kijk op vluchtelingen en ambitie en engagement van onderwijs en de maatschappij. Kenmerken van kwaliteitsonderwijs voor nieuwkomers zijn: een geïntegreerde aanpak, flexi-

biliteit en maatwerk op alle niveaus met bijzondere aandacht voor kwetsbaarheden, en professionalisering en samenwerking van onderwijsactoren.

Studiedag

Op 27 februari 2019 organiseert de Vlor een studievoormiddag over het thema. Naast een voorstelling van de resultaten van de strategische verkenning, komen ook reflecties, stemmen uit de praktijk en beleidsreflecties aan bod.

● [Lees meer op www.vlor.be/vluchtelingen](http://www.vlor.be/vluchtelingen)

In de lente van 2018 stuurde de Vlor fotografen Ali Al Obaidi en Bram Penninckx op pad. Zij gingen naar de school in Anderlecht waar Ali, een jonge vluchteling uit Irak, een opleiding fotografie volgt. Hun foto's werden gepubliceerd in het verslag dat de Vlor uitbracht van de strategische verkenning over Onderwijs voor vluchtelingen. www.vlor.be/bramenali

versale eindtermen te realiseren. Zo niet, zullen er uiteindelijk meer doelen moeten worden uitgewerkt. Nochtans was het de ambitie van de Vlaamse Regering om het aantal onderwijsdoelen te verminderen.

De Vlor is ervan overtuigd dat dit probleem kan opgelost worden door de een-op-eenrelatie tussen sommige transversale eindtermen en bepaalde inhoudelijke eindtermen los te laten en alle transversale eindtermen één en hetzelfde statuut te geven. Dit voorstel doet niets af van het te bereiken ambitieniveau, maar versterkt wel de mogelijkheden van de scholen en curriculumdesigners om leerinhouden met elkaar in verbinding te brengen.

Inhoudelijke keuzes

De Vlor doet enkele suggesties om enkele eindtermen meer haalbaar en hanteerbaar te maken. Hij stelt vast dat de eindtermen voor taal een aantal eindtermen voor taalsystematiek opsommen. De Vlor vindt dit eerder een kader voor de uitbreidingsdoelen voor de A-stroom. Ook voor de eindtermen burgerschap stelt de Vlor voor om ze zo te formuleren als alle andere eindtermen. In de huidige formulering wordt van leerlingen immers een concrete waardering verwacht.

Geen kader voor evaluatie of vergelijking van scholen

Sinds de invoering ervan in de jaren negentig was er een duidelijke afspraak over de criteria om eindtermen te ontwikkelen. Oorspronkelijk zijn ze bedoeld als minimumdoelen die op systeemniveau en op populatieniveau (voor de meerderheid van de leerlingen) haalbaar zijn. Om na te gaan of de eindtermen realistisch zijn voor een leerlingenpopulatie, ontwierp de overheid peilingtoetsen. Wanneer daaruit blijkt dat een belangrijk gedeelte van de leerlingen niet slaagt, moet worden nagegaan wat de verklarende factoren zijn. Als de formulering van de eindtermen zelf aanleiding is voor tegenvallende resultaten, kan de overheid initiatief nemen tot een herziening ervan.

De laatste jaren is er echter een evolutie merkbaar waarbij steeds meer een band wordt gelegd tussen de eindtermen en de leerresultaten op schoolniveau. De Vlor vindt de zorg voor de kwaliteit van leerresultaten van lerenden in scholen terecht, maar vindt niet dat de eindtermen daarvoor het juiste kader zijn. Een eerdere studie van Maarten Simons en Geert Kelchtermans pleitte al om duidelijke keuzes te maken over het doel waarvoor eindtermen moeten dienen. Als men te veel doelstellingen wil realiseren met eenzelfde kader leidt dat tot verwarring en tot een nivelleren van de uiteindelijke leerdoelen. Voor de Vlor zijn eindtermen minimumdoelen die ontwikkeld worden op Vlaams populatieniveau. De raad is zich echter wel bewust van de toenemende vraag naar verantwoording van de resultaten van het onderwijs. Hij is zeker bereid om daarover het gesprek te voeren en zal eind december een advies uitbrengen over onderwijskwaliteit.

● [Lees het advies over het voorontwerp van decreet over de onderwijsdoelen \(27/09/2018\) op www.vlor.be/adviezen](http://www.vlor.be/adviezen)

Nieuwe eindtermen voor de eerste graad van het secundair onderwijs

De Vlor beoordeelde het voorontwerp van decreet dat de eindtermen vastlegt voor de eerste graad van het secundair onderwijs. Dat geeft invulling aan de modernisering van de eerste graad van het secundair onderwijs vanaf 1 september 2019.

Toekomstgericht

De nieuwe eindtermen leggen nieuwe accenten. Ze passen in het streven naar een kwaliteitsvol en eigentijds onderwijs en geven een antwoord op de vragen vanuit het maatschappelijk debat over de eindtermen.

Impliciete wijziging kaderdecreet

Eerder dit jaar bepaalde het kaderdecreet (26 januari 2018) het format en concept voor de nieuwe eindtermen. De concrete eindtermen die nu voorliggen, wijzigen op enkele belangrijke punten impliciet de principes van dit kaderdecreet. De Vlor vindt dat dit niet kan.

De nieuwe eindtermen voeren een onderscheid in tussen inhoudelijke sleutelcompetenties en transversale sleutelcompetenties zoals de leercompetentie, digitale competentie en mediawijsheid, ondernemingszin en loopbaancompetenties, sociaal-relatieve competenties,... Enkele van die transversale sleutelcompetenties krijgen een extra gewicht doordat ze worden gekoppeld aan zes inhoudelijke sleutelcompetenties. Voor de Vlor zijn alle 16 sleutelcompetenties even belangrijk en moeten ze allemaal in aanmerking komen om trans-

Diversiteitsbeleid in het hoger onderwijs

De Vlor is van mening dat de samenstelling van de studentenpopulatie in het Vlaamse hoger onderwijs een weerspiegeling moet zijn van de maatschappij. Ondanks de inspanningen van overheid en instellingen van de laatste jaren, is dat vandaag nog niet het geval. Nochtans is het een maatschappelijke noodzaak om constructief te kunnen omgaan met de superdiversiteit van de moderne samenleving. Bovendien moet het hoger onderwijs, met het oog op de realisatie van de kennismaatschappij, meer hogeropgeleiden afleveren. De Vlor vindt daarom de instroom, doorstroom en uitstroom van kansengroepen in het hoger onderwijs een bijzonder belangrijk thema.

In een recent advies formuleerde de Vlor enkele kritische succesfactoren. Diversiteit moet een beleidsprioriteit zijn, er moet een adequate financiering en monitoring voorzien worden en er moet nagedacht worden over afstemming met andere beleidsdomeinen. Dankzij het Aanmoedingsfonds (AMF) zijn een aantal projecten in gang gezet in de instellingen. Vandaag wordt eerder ingezet op een geïntegreerd diversiteitsbeleid. De Vlor ging na wat dat concreet kan betekenen.

● [Lees het advies over het diversiteitsbeleid in het hoger onderwijs \(11/09/2018\) op \[www.vlor.be/adviezen\]\(http://www.vlor.be/adviezen\)](#)

Sterker Frans in het basisonderwijs

Advies naar aanleiding van de peiling Frans 2017

Uit de peiling Frans (2017) blijkt dat de eindtermen voor het leergebied Frans in het basisonderwijs onvoldoende bereikt worden. Minister Crevits vroeg de Vlor om advies over de mogelijke verklaringen hiervoor en de acties die hieraan kunnen verhelpen.

De resultaten van de peiling zijn geen complete verrassing voor het onderwijsveld. Ook al beweegt er zowel decretaal als in het werkveld veel rond Frans, toch blijkt uit de praktijk dat er nog veel knelpunten zijn die het bereiken van de eindtermen Frans bij heel wat leerlingen belemmeren. De peiling is een nieuw momentum om de resultaten voor Frans te verbeteren met gerichte acties.

Sinds 2010 werken scholen met nieuwe eindtermen Frans. Deze weerspiegelen een hoger ambitieniveau en er zijn ook meer eindtermen Frans. De nadruk op communicatieve vaardigheden vraagt ook meer tijd in de klas. Wel is de Vlor ervan overtuigd dat de eindtermen Frans haalbaar zijn bij de meeste leerlingen.

Om er voor te zorgen dat ze door nog meer leerlingen bereikt worden, moet er sterker ingezet worden op de leraar, zowel in de lerarenopleiding, als via aanvangsbegeleiding en meer mogelijkheden voor professionalisering tijdens de loopbaan. Verder vindt de Vlor dat het Frans meer moet worden ingebracht in de leefwereld van kinderen. Zo zou de openbare omroep in zijn programmatie voor jonge kinderen elementen kunnen opnemen die verwijzen naar de Franse taal. Ook is het cruciaal om vroeg genoeg met Frans op school te starten via talensensibilisering en initiatie Frans nog voor het 'formeel' onderwijs Frans gestart wordt.

● [Lees het advies over een sterker Frans in het basisonderwijs \(10/10/2018\) op \[www.vlor.be/adviezen\]\(http://www.vlor.be/adviezen\)](#)

Een nieuw kader voor inschrijvingen basis- en secundair onderwijs

De Vlor gaf op eigen initiatief advies over het nieuwe kader voor het inschrijvingsrecht, dat tegemoetkomt aan heel wat bedenkingen bij de huidige regelgeving. De Vlor is tevreden dat verschillende pijnpunten weggewerkt worden, zoals kamperen en dubbele inschrijvingen, nodeloze planlast voor basisscholen zonder capaciteitsprobleem en verschillende tijdslijnen in het secundair onderwijs. Een compromis over de dubbele contingering maakt het mogelijk om deze stappen vooruit te zetten. De Vlor blijft voorstander van maatregelen die sociale mix in scholen stimuleren.

Het nieuwe kader legt ook blijvende en nieuwe knelpunten bloot. De overheid moet onder meer het capaciteitsprobleem blijven aanpakken en dringend communiceren over het tijdsplan voor dit schooljaar. De Vlor pleit ervoor om het als een overgangsjaar te zien. De raad verwacht van de overheid dat ze het nodige digitaal aanmeldingssysteem voor alle scholen voorziet, incl. informatie en ondersteuning voor scholen en LOP's, ouders en leerlingen. Ook een regeling voor buitengewoon onderwijs wordt dringend verwacht.

● [Lees het advies over een nieuw kader voor inschrijvingsrecht voor basis- en secundair onderwijs \(25/10/2018\) op \[www.vlor.be/adviezen\]\(http://www.vlor.be/adviezen\)](#)

Toelatingsproef arts/tandarts

Aan de toelatingsproef voor de opleidingen arts en tandarts zijn een aantal nadelen verbonden. Zo is er vooral het sterke vermoeden dat studenten uit kansengroepen minder goed scoren op of minder parti-

cipieren aan het toelatingsexamen. De Vlor vindt dat de overheid dringend stappen moet ondernemen om deze participatie van nabij te monitoren en op te volgen. Als blijkt dat dit inderdaad ook zo is, dan moet de overheid het toelatingsexamen bijsturen of alternatieven voorzien. De Vlor geeft hier ook denkpistes voor.

● [Lees het advies over de toelatingsproef arts/tandarts \(09/10/2018\) op \[www.vlor.be/adviezen\]\(http://www.vlor.be/adviezen\)](#)

Een nieuwe mijlpaal in het Bolognaproces

Op 24 en 25 mei 2018 kwamen de ministers verantwoordelijk voor hoger onderwijs van 48 Europese landen samen in Parijs om een stand van zaken op te maken van het Bolognaproces. De conclusies van de ministers werden vastgelegd in een communiqué over de toekomstvisie, de prioriteiten en werkpunten voor een Europese hogeronderwijsruimte.

Omwille van een zekere 'Bolognamoeheid' was er een sterke nood aan een ambitieus Parijscommuniqué. De Vlor stelt dan ook tevreden vast dat de tekst een aanzet geeft om landen die het moeilijk hebben de Bolognadoelstellingen te implementeren, te begeleiden. De raad vindt dat Vlaanderen hierin het voortouw moet nemen.

● [Lees het advies over de implementatie van het Parijscommuniqué \(9/10/2018\) op \[www.vlor.be/adviezen\]\(http://www.vlor.be/adviezen\)](#)

Andere uitgebrachte adviezen

- Advies over onderwijsdecreet XXIX (25/10/2018)
- Advies over het programmadecreet bij de begrotingsopmaak 2019 (25/10/2018)
- Advies over opleidingsprofielen secundair volwassenenonderwijs (09/10/2018)
- Advies over het voorontwerp van decreet over de afstemming tussen de onderwijsregelgeving en het decreet over het Groeipakket (27/09/2018)
- Advies over de wijziging van het toezicht op het hoger onderwijs en enkele organisatorische aspecten (11/09/2018)
- www.vlor.be/adviezen

Lees verder op p4 ➔

Digitalisering en onderwijs: op zoek naar de juiste maat

Op de startdag van 19 september 2018 gingen de Vlor-leden op zoek naar de juiste maat en houding voor digitalisering en onderwijs.

De digitale revolutie verandert ons dagelijks leven en de samenleving razend-snel. Moet onderwijs de laatste technologische evoluties zomaar volgen? Op welke inhoud moet onderwijs inzetten? Welke rol kan onderwijs spelen in de transitie naar een digitale samenleving?

Businessfilosoof Johan Eynikel hield een pleidooi om technologie niet als 'neutraal' te beschouwen en onderwijspsycholoog Paul Kirschner ontcrachtte een aantal mythes over digitalisering in onderwijs. De Vlor-voorzitter Ann Verreth en SERV-administrateur-generaal Pieter Kerremans gingen met elkaar in dialoog over het waarom en de manier waarop beide adviesraden het thema digitalisering willen opnemen. In december zullen beide adviesraden een gezamenlijke oproep tot actie lanceren. De Vlor plant ook een strategische verkenning over het thema.

● [Lees het verslag van de startdag \(19/09/2018\) op www.vlor.be/activiteiten](http://www.vlor.be/activiteiten)

Bruggen bouwen tussen secundair en hoger onderwijs over de onderwijsloopbaan van jongeren

Op 24 oktober 2018 namen 230 clb-medewerkers, studiekeuzebegeleiders, pedagogische begeleiders, directies en opleidingsverantwoordelijken hoger onderwijs deel aan een studiedag over de begeleiding van jongeren bij de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs. Jelle Jolles (Vrije Universiteit Amsterdam) gaf inzicht in de neuropsychologische ontwikkeling van leerlingen en jongeren. De deelnemers konden er ook kennismaken met praktijkvoorbeelden waarin het secundair onderwijs en het hoger onderwijs met elkaar samenwerken.

● [Lees het verslag van de studiedag \(24/10/2018\) op www.vlor.be/activiteiten](http://www.vlor.be/activiteiten)

GEPLANDE STUDIEDAGEN

Kunst ook anders

Zorg in het deeltijds kunstonderwijs:
20 november 2018

School & onderzoek

Interactieve inspiratiedag voor leraren en onderzoekers:
14 februari 2019

Onderwijs voor vluchtelingen

27 februari 2019

Meer info en programma's op www.vlor.be/activiteiten

VLOR | vlaamse
onderwijsraad

Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vlor.be

Blijf op de hoogte van recente adviezen

Schrijf je in op de digitale nieuwsbrief
van de Vlor op www.vlor.be

Volg de Vlor

@Vlor1

facebook

Vlaamse Onderwijsraad